

Per finançar la línia 9 del metro de Barcelona, la Generalitat s'ha hagut d'empescar un sistema basat en la concessió, a les constructors de la línia, de les tasques de conservació i manteniment de diverses estacions durant trenta anys.

El govern espanyol no sempre compleix els compromisos que pren en canvi d'un vot favorable als pressupostos generals de l'estat. Però, a més, tampoc no executa el cent per cent de les inversions pressupostades per a casa nostra. En el període 2002-2007, a Catalunya es va executar només el 73,8% de les partides pressupostàries de Foment; a les Balears, el 71,2%; i al País Valencià, el 85%. La mitjana estatal és del 95,1% i hi ha comunitats que sovint executen més del 100%. Amb els pressupostos es rebla el clau de l'espoli.

Com complir un Estatut oferint quatre rals

La negociació dels pressupostos de l'estat per al 2009 es barreja amb la disputa territorial pel finançament. I tot plegat, amanit amb una crisi econòmica que serveix a l'estat per a dir que la caixa forta no es pot permetre gaires festes. Solbes sap que pot complir l'Estatut català amb quatre rals. Només cal fer un pastís pressupostari més petit del que creia que esperava Catalunya.

Descensos en la previsió d'ingressos per l'IRPF, l'impost de societats, l'IVA i alguns impostos especials, afegits a la despesa derivada dels compromisos electorals de Rodríguez Zapatero —els 400 euros per a treballadors que cotitzen a la Seguretat Social o els 2.500 per fill, per exemple— donen com a resultat un bon argumentari per a l'executiu espanyol, que pretén oferir un pastís pressupostari no tan suculent com tocaria en un estat autònom amb la majoria de competències estructurals traspassades.

En aquest escenari es comencen a negociar els pressupostos generals de l'estat (PGE) per al 2009, que en el cas de Catalunya seran alguna cosa més que xifres corrents. Si aquests pressupostos no inclouen una millora substancial en el capítol de finançament autònom que compleixi l'Estatut de Catalunya, el país pot acabar amb col·lapse en alguns serveis més essencials. Però l'estat no està disposat a condicionar els pressupostos a les exigències financeres del Principat, a les quals s'han afegit molts més territoris que, com el País Valencià, reclamen el mateix tracte que Catalunya.

D'aquí ve que l'equip econòmic de José Luís Rodríguez Zapatero faci

mans i mànigues per endarrerir aquest segon debat, intentant que no s'arribi a cap acord fins que no s'hagin aprovat els pressupostos del 2009. Uns pressupostos que previsiblement sortiran del Congrés dels Diputats sense problema amb els vots del PSOE —incloent-hi els diputats dels Països Catalans— i els dels nacionalistes bascos (PNB) i gallecs (BNG), pel cap baix.

Solbes sap com complir l'Estatut. Deixant de banda que finalment els pressupostos incloguin un canvi en el finançament autònom o que aquest canvi s'ajorni, ja es dona per fet que el pastís a repartir entre totes les comunitats autònomes serà molt més prim que no s'esperava. Si fa unes quantes setmanes s'especulava que l'estat podria aportar uns 12.000 milions d'euros per a repartir entre les autonomies, ara, sabudes les xifres de dèficit fins el més d'agost, amb un 1,39% del PIB, aquesta aportació podria reduir-se a menys de 9.000 milions.

Les aspiracions dels partits catalans en matèria de finançament arriben a una xifra situada entre els 3.500 milions d'euros que demana el Departament d'Economia d'acord amb l'Estatut i els 4.200 que reclama CiU. Ara bé, aquest càlcul era fet partint del

supòsit que l'executiu espanyol augmentaria el finançament del conjunt d'autonomies en 20.453 milions, és a dir, el 9,2% dels recursos públics.

L'any 2006, la distribució no financera de les administracions públiques va ser del 50,9% per a l'administració central, incloent-hi la Seguretat Social, el 35,8% per a les comunitats autònomes i el 13,3% per als ajuntaments. Això vol dir que, per complir el propòsit anunciat per Zapatero i Solbes de quedar-se amb el 50% dels recursos públics, l'estat només podrà desfer-se del 0,9% que li sobra ara. En aquest cas, tot canvia i els càlculs de la Generalitat se'n van en orri.

Si l'estat vol mantenir aquest 50%, només li queda com a màxim el 0,9% per repartir, que equival a uns 8.800 milions d'euros per a totes les comunitats de règim comú. Lògicament, si aquesta quantitat s'ha de repartir entre

El ministre Solbes fa de policia dolent i Zapatero de bo en la negociació del nou model de finançament i els pressupostos per al 2009. El ministre coneix a fons els límits de l'Estatut català i sap com complir-lo donant el mínim de recursos.

una quinzena de territoris –tots llevat d'Euskadi i Navarra–, és impossible que Catalunya pugui acaparar 3.500 milions.

Això vol dir que si no rep aquesta quantitat s'incompleix l'Estatut? En absolut. L'article 206.3 estableix que "els nivells de solidaritat i anivellament entre les comunitats autònomes seran establerts per l'estat". I, tal com estableix el text català, la negociació és multilateral en el marc del Consell de Política Fiscal i Financera en què hi ha representades les comunitats autònomes. Un dels criteris que pot utilitzar l'estat per distribuir els recursos és la població. Segons aquest paràmetre, a Catalunya li correspondria el 16% dels recursos –té el 16% de la població de les comunitats de règim comú–, és a dir, uns 1.500 milions d'euros. Repartint d'aquesta manera els recursos, l'estat compliria estricta-

ment l'Estatut i, a més, aconseguiria el seu objectiu centralista d'acumular la meitat de la despesa pressupostada disponible a la seva caixa.

El finançament, en un segon pla. Sigui com sigui, el ministre d'Economia juga molt bé les seves cartes. S'entesta a voler situar la negociació del finançament amb els territoris en el terreny de la progressivitat, és a dir, mira de convèncer els responsables polítics que la xifra que

Catalunya podria rebre als pressupostos 2.000 milions menys d'allò que havia previst

aparegui per al 2009 no serà la definitiva, sinó que a mesura que l'estat torni al nivell d'ingressos que tenia abans de la crisi podrà augmentar els recursos destinats al finançament de les comunitats autònomes. De manera que ara cal conformar-se amb 1.500 milions amb la promesa que si tornen les vaques grasses el pastís a repartir serà més suculent. Però si no és el cas l'estat tampoc no es farà ús del seu 50% per compensar les pèrdues a les comunitats autònomes afectades.

De fet, Solbes mateix ja dona per fet que als pressupostos del 2009, la casella que xifri el fons de solidaritat –els recursos que oferirà l'estat a les autonomies– podria ser testimonial, una xifra molt similar a la del pressupost del 2008. El ministre d'Economia vol fixar aquesta quantitat durant els primers mesos de l'any vinent, tot i que l'acord assolit amb les autonomies tindria caràcter retroactiu i comptaria a partir de l'1 de gener del 2009. Per què Solbes guarda amb zel aquesta xifra? Doncs perquè sap que serà determinant per a establir si el model de finançament inclou algunes de les peticions més importants que preveu l'Estatut, com ara la limitació de la solidaritat en educació, sanitat i els serveis socials essencials. I saber el sí o el no condiciona el sentit del vot als pressupostos dels grups parlamentaris catalans al Congrés.

D'una altra banda, encara resten pendents de destinació els 722.8 milions d'euros que apareixien als pressupostos del 2008 en el capítol d'inversions en infraestructures a Catalunya, sota la descripció de "projectes pendents de determinar, i inicialment no regionalitzables, i els peatges d'autopista", que, sumats als 3.642 milions d'euros, havien de complir la disposició addicional tercera de l'Estatut, que exigeix una inversió en infraestructures equivalent al pes del PIB de Catalunya en l'economia espanyola. Per a l'any vinent, tot indica que el capítol d'inversions en infraestructures no complirà ni de bon tros la disposició addicional tercera, i és molt probable que per fer quadrar els comptes catalans l'estat torni a recórrer a una partida extra que potser mai no arribarà.

L'excusa de la caixa foradada

A l'agost, l'estat arrossegava un dèficit de l'1,31% del PIB, és a dir, de 14.683 milions d'euros, mentre que al mateix període de l'any passat tenia un superàvit de 7.524 milions d'euros. Aquestes xifres les presentava el ministre espanyol d'Economia, Pedro Solbes, aquest mes, i feia èmfasi en el fet que són conseqüència de la "desacceleració que viu l'economia, especialment en el sector immobiliari". El responsable econòmic del govern espanyol aportava més dades per justificar les penúries que ara passa la caixa de l'estat: la recaptació per impostos ha baixat d'un 4,2% en un any, i l'impacte més fort ha vingut de l'impost de societats, que ha caigut d'un 17,8%. D'una altra banda, les despeses financeres han crescut d'un 11,2% respecte a l'any passat.

Amb l'argument de l'estancament econòmic, el govern espanyol ha plantejat per a aquests pressupostos del 2009 una contenció forta de la despesa pública. Fins al punt que s'hauran d'estrenyar els funcionaris i tot i, en total, la despesa de l'estat –incloent-hi els salaris dels seus treballadors– no podran créixer més del 2%, encara que es tanqui l'any amb un IPC per sobre del 4%. Però aquesta contenció no servirà per a evitar un segon any consecutiu de dèficit, que, segons les primeres previsions del Ministeri d'Economia, arribarà a l'1% del PIB.

Amb aquestes magnituds, l'equip de Rodríguez Zapatero pretén infondre mala consciència en els qui reclamen un tracte financer més just per començar a reduir la sagnia històrica que significa l'Espanya de les autonomies per a territoris com ara Catalunya, les Illes i el País Valencià. Potser la caixa de l'estat és més buida, però la culpa no és dels qui paguen més, sinó dels qui administren aquesta caixa.

Recaptar més impostos equival a més diners. Tot i que els comptes del nou sistema de finançament no se sabran fins al darrer minut, si és que finalment hi ha un acord entre les forces polítiques catalanes i l'executiu espanyol perquè s'inclouin en els PGE del 2009, l'increment addicional per a Catalunya no cobrirà ni de bon tros les necessitats del país. I encara menys en el context actual de crisi, que també ha tocat les finances de la Generalitat.

Ara bé, el fet que amb el nou model de finançament creixi la participació en la recaptació d'impostos –el tram de l'IRPF passaria del 33% al 50% amb el nou Estatut; l'IVA del 35% al 50%; i els impostos especials del 40% al 58%–, no es tradueix sistemàticament en una millora substancial dels ingressos, perquè la recaptació d'aquests impostos ha caigut.

Un exemple molt clar és el de l'impost de transmissions patrimonials i actes jurídics documentats. Fins el mes de juliol d'enguany, la Generalitat havia recaptat per aquest concepte 1.152,1 milions d'euros, i la previsió de recaptació per al 31 de desembre del 2008 és de 3.830,7 milions d'euros. Aquesta xifra prevista representa el 17,1% dels ingressos pressupostats per a enguany provinents del model de finançament actual. Així doncs, la recaptació final podria ser de 1.721 milions d'euros, és a dir, un 47,2% menys dels ingressos del 2007.

Si es compleix aquesta previsió, la Generalitat haurà deixat d'ingressar 2.110 milions d'euros només per aquest impost. Si dels pressupostos de l'estat només en rebés 1.500 –segons els càlculs que pot tenir sobre la taula l'equip de Pedro Solbes–, l'executiu català es podria trobar amb menys diners disponibles que a l'exercici anterior.

En la qüestió tributària hi ha un altre incompliment de l'Estatut català que no sembla preocupar els responsables econòmics espanyols. El text preveia la creació d'una Agència Tributària de Catalunya, que va entrar en funcionament el 2007, però també que aquesta agència crearia un consorci o ens equivalent a l'agència estatal d'administració tributària, que po-

dria permetre, "si l'estat ho considera oportú", que la Generalitat gestionés impostos cedits parcialment. Però ara com ara aquest consorci tampoc no existeix ni s'albira cap intenció de crear-lo immediatament, segurament perquè, com ja preveu l'Estatut de Catalunya, l'estat no ho considera oportú.

El País Valencià se sent menys tingut. Tot i que la inversió de l'estat al País Valencià durant l'any 2008 ha crescut d'un 25%, el PP no s'està de criticar allò que considera un menys-teniment –i un menyspreu– envers els valencians. Segons l'executiu de Francesc Camps, els 2.346 milions previstos per a l'exercici en curs no equivalien al pes demogràfic del País Valencià ni, tampoc, a la seva aportació al PIB estatal, ja que encara faltarien 500 milions més. En aquest sentit, i amb vista als comptes del 2009, el gabinet valencià critica els "privilegis" que recullen els estatuts català i andalús. Ara fa un any, en un ple de les Corts, Camps fins i tot va suggerir de fer una reforma estatutària que inclogués millores en aquest terreny, perquè la carta magna valenciana no s'hi mullava en absolut. El cap de l'oposició d'aleshores, Joan Ignasi Pla, va acceptar l'envit, però com que les seues estatals del PP i del PSOE digueren que era una bogeria, l'un i l'altre van deixar l'Estatut com estava. No feia ni sis mesos que se n'havia aprovat la reforma.

Actualment, el discurs dels conservadors valencians es basa, sobretot, a exigir fons per l'increment de població. Adverteixen que el País Valencià rep diners per a quatre milions d'habitants i no pas pels gairebé cinc que ja registra l'INE. A més, bona part de les inversions tenen a veure amb la línia de gran velocitat que, el 2010, connectarà el País Valencià amb Madrid, una obra faraònica que xucla milions i milions d'euros. El PSPV-PSOE i el Bloc també són favorables al barem demogràfic, i alhora conviden el PP a prendre una posició unitària, car la demanda de Camps i companyia troba l'oposició fervent de comunitats *amigues* com ara Castella i Lleó.

D'una altra banda, la setmana passada, en plena celebració del debat de política general, es feia públic que l'estat, a causa del descens d'inversions que hi ha hagut, denega al País Valencià l'ajuda extra de 343 milions per a alleugerir el deute sanitari, una ajuda pactada a la conferència de presidents autonòmics del 2005. Camps va aprofitar la sessió parlamentària per a anunciar la retallada del Ministeri d'Economia i les bancades populars no van estalviar crítiques en veu alta, com ara "vergonyós" o "indigne". Per una altra banda, el Bloc va titllar la decisió de Pedro Solbes de "presa de pèl".

A les Illes el vot vindrà de Madrid. Els diputats illencs tenen cantat el sentit del seu vot. Com que els vuit escons se'ls reparteixen entre PSOE (quatre) i PP (quatre), la decisió és previsible: els conservadors hi votaran en contra i els socialistes, a favor. A les Illes no s'ha pas presentat com a opció possible que els diputats socialistes poguessin ni tan sols fer esment de cap remota possibilitat de votar contra el govern Zapatero. Hi votaran a favor sigui quin sigui el camí que prengui la reforma del finançament autonòmic i siguin quines siguin les inversions extraordinàries del govern espanyol a les Balears, que a hores d'ara són molt minses.

En canvi, a les Balears pot haver-hi certa tensió a l'hora d'aprovar els pressupostos autonòmics. Els aliats del PSOE, el Bloc i UM, s'ha mostrat molt crític amb el govern de Zapatero, tant per la manca d'inversions extres a les Illes –només s'ha concretat la del tren– com per la poca claredat en la qüestió del finançament autonòmic. UM ha arribat a posar una quantitat mínima que vol que arribi de Madrid cada any: 700 milions d'euros. I el Bloc insisteix a dir que sense un finançament molt més bo que l'actual, les possibilitats d'inversió del govern caurien en picat i, consegüentment, podria haver-hi problemes per a complir les promeses electorals.

En aquests moments, el president Francesc Antich negocia els pressupostos amb els seus aliats. Malgrat les dificultats, no sembla que hi hagi

L'executiu de Zapatero fa públic que té un dèficit de l'1,39% i que la recaptació d'impostos ha caigut en picat, justament ara que es negocia el nou finançament i s'han d'aprovar els pressupostos.

El 9 d'agost passat, el dia en què vencia el termini marcat per l'Estatut per a tenir les línies mestres del nou finançament, els partits catalans van prometre unitat en la negociació a Madrid.

d'haver un trencament i que no es puguin aprovar el desembre. De tota manera no es descarta alguna escenificació de desmarcatge per part del Bloc, d'UM o de totes dues formacions. El punt més delicat és el finançament, que, tot i ser aliè, teòricament –el PSOE hi insisteix–, als pressupostos, les dues formacions aliades el consideren formant part d'un tot: el dels diners de què disposaran les Balears per a invertir l'any vinent.

Serà un exercici complicat a causa de la crisi econòmica. Però la situació, a parer d'aquestes dues formacions, fa més convenient que mai de disposar de prou diners per a impulsar l'activitat econòmica illenca, que disminueix a cada trimestre la previsió de creixement per a enguany.

Gemma Aguilera
(amb informacions de
Victor Maceda i Miquel Payeras)